

4137716 SHCR/M : สาขาวิชา : ศาสนาเปรียบเทียบ ; อ.ม. (ศาสนาเปรียบเทียบ)

คำสำคัญ : พระพุทธศาสนา / ระบบสมณศักดิ์ / นักวิชาการพุทธศาสนา / พระนักศึกษ
พระมหาวิเชียร สายศรี : พระพุทธศาสนากับระบบสมณศักดิ์ : ศึกษาเฉพาะกรณีทัศน
ของนักวิชาการพุทธศาสนาและพระนักศึกษในสถาบันอุดมศึกษา (BUDDHISM AND
HONORIFIC RANKS : A CASE STUDY OF BUDDHIST SCHOLARS AND STUDENT
MONKS' ATTITUDES IN HIGHER EDUCATION) คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ : ทวีวัฒน์
ปูละกรีกวิวัฒน์ Ph.D., ศรีนทิพย์ สติรศิลป์, อ.ม., พระราชกวี (เกษม สณญโค ป.ธ. 9) Ph.D.,
283 หน้า ISBN 974-665-094-7

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเรื่องระบบสมณศักดิ์ในพระ
พุทธศาสนาในประเทศไทย เป็นการศึกษาทั้งภาคเอกสารและภาคสนามโดยการใช้แบบสอบถามพระ
นักศึกษในสถาบันอุดมศึกษาและการสัมภาษณ์นักวิชาการพุทธศาสนา

ผลการวิจัยภาคเอกสารพบว่า ระบบสมณศักดิ์เริ่มปรากฏตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัย ซึ่งเรียก
ว่าระบบเอตทัคคะ เป็นตำแหน่งที่พระพุทธเจ้าทรงแต่งตั้งให้กับพระสาวกผู้มีคุณธรรมและมีความ
ชำนาญในด้านต่างๆ ระบบสมณศักดิ์ในประเทศไทยเริ่มปรากฏในสมัยกรุงสุโขทัยสมัยพ่อขุนราม
คำแหง ซึ่งพระองค์ทรงแต่งตั้งสมณศักดิ์ให้กับพระสงฆ์ที่มีความรู้ความสามารถ เพื่อประโยชน์ในการ
บริหารงานพระศาสนา ในสมัยกรุงศรีอยุธยา กรุงธนบุรี และสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น ระบบ
สมณศักดิ์ได้รับการปรับเปลี่ยนมาโดยตลอด และพัฒนาเป็นระบบที่ชัดเจนในสมัยรัชกาลที่ 6 ระบบ
สมณศักดิ์ในปัจจุบันได้มีส่วนช่วยสนับสนุนงานพระศาสนาด้านการปกครองคณะสงฆ์

ผลการศึกษาภาคสนามพบว่า ระบบสมณศักดิ์เป็นเสมือนเครื่องราชกกุธภัณฑ์ของพระเจ้า
แผ่นดินที่ถวายแด่พระสงฆ์เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานคณะสงฆ์และเป็นเครื่องสร้างความ
สัมพันธ์ระหว่างสถาบันพระมหากษัตริย์กับสถาบันสงฆ์ ระบบสมณศักดิ์ถือว่าเป็นสิ่งกลาง ๆ จะมีผล
ดีหรือผลเสียขึ้นอยู่กับผู้เข้าไปเกี่ยวข้อง ที่ไปยึดถือว่าเป็นเรื่องยศ สักการะ และชื่อเสียง จนทำให้พระ
สงฆ์ปฏิบัติผิดจากหลักพระธรรมวินัย ทั้งนี้กระบวนการพิจารณาแต่งตั้งควรได้รับการปรับปรุงกฎ
เกณฑ์และขั้นตอนการพิจารณาโดยยึดหลักพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัด ระบบสมณศักดิ์ที่เหมาะสม
นั้นต้องมีความโปร่งใสยุติธรรมและต้องมุ่งเน้นเพื่อประโยชน์แก่พระศาสนาและสังคมโดยรวมมาก
กว่าเพื่อประโยชน์ส่วนตัวหรือหมู่คณะ ระบบสมณศักดิ์ จึงจะเป็นประโยชน์แก่พระศาสนาได้อย่าง
แท้จริง